

دکتر یارمحمد کارشناس محیط زیست

دلیل تخریب منابع طبیعی افغانستان و پیامد های زیست محیطی آن

افغانستان کشوریست داری منابع سرشار طبیعی می باشد. مهمترین منابع طبیعی آن عبارتند از 75 بیلون متر مکعب آب شیرین است جنگلات 3،1 ملیون هکتار ، 500 نوع پرندگان ، 120 نوع حیوانات وحشی و 9 ماه انرژی آفتاب به حرارت مختلف ، چرگاه ها 30 ملیون هکتار ، تقریبا 3 بر 4 حصه مملک ما را

کوه های با پریرف و یخچالهای طبیعی می باشد. تا فعلاً 286 معدن فلزات 5 میدان گازی تیل منابع کشف شده است. و از جهت آبهای حاصل از برف و باران و پوشیده از جنگل ذخایر معدنی این رشت کوهها ثروت طبیعی افغانستان محسوب می شوند. و این ثروت طبیعی بهترین نعمت و هدیه خداوندی برای مردم ما است و در عین حال یکی از مهمترین فواید سرزمین کوهستانی کشور ما فایده نظامی آن دفاع در برابر مهاجمان کشور ما است. بطور کلی این رشته کوه های بلند برای مردم ما دارای ارزش حیاتی هستند. موقعیت جغرافیایی افغانستان و طرز قرار گرفتن رشته کوه ها آن در آب و هوای هر محل تاثیر زیاد دارد. زیادتین نقاط پر آب و شاداب را قسمت شمال شرقی افغانستان ما نند کنراها نورستان ، کاپیسا ، پنجشیر ، پروان ، بدخشان ، تخار و بغلان تشکیل می دهد. که اکثر قتل هندو کش شرقی دارای یخچال های دایمی می باشد و بیشتر از چهار هزار متر ارتفاع دارند. موجودیت یخچالهای دایمی در قتل هندو کش شمال شرقی موجب پر بار و خروشان شدن دریاها ی این مناطق و هم با عث سرسبزی و شادابی مناطق مذکور شده است. آب و هوای هندو کش مرکزی جنوبی تابستان ملایم ولی زمستان پوشیده از برف و خیلی سرد دارد.

نقاط مرتفع کوه بابا ، سفید کوه و سیاه کوه در طول شش پوشیده از برف می باشد. کوه بابا در مرکز افغانستان واقع شده از شرق به غرب امتداد دارد. در دره های سلسله کوه بابا و هندو کش مرکزی شرایط خوبی برای ذخیره آب به وسیله تقویه و انکشاف پوشش گیاهی وجود دارد . محیط زیست انسان شامل هوا ، آب ، خاک ، گیاه ، بیشه ، مرتع ، دریا ، جهیل ، تالاب ، چشمه ، حیوانات ، کوه ، دشت ، جلگه ، کویر ، شهر ویا دهات می باشد. ما انسانها در تخریب و تولید آلوده گی محیط زیست نقش بسیار مهمی را بازی می کنیم. محیط زیست افغانستان در نتیجه جنگ تخریب شد ، آسیب زیاد به شبکه های آبیاری و در نتیجه زمین های زرعتی به شوره زار و نی زار مبدل شد و به شعل زمین داری با غداری و مالداری مردم صدمات سنگین وهم به زربنای اقتصادی افغانستان وارد گردید: از عدم مراقبت و نگهداری از پوشش گیاهی 72 درصد درختان جنگلی و بوته های کوهی و پوشش گیاهی چرگاه ها تخریب شده است و به همین علت کشور ما افغانستان با فقر پوشش گیاهی و افزایش فرسایش آب و فرسایش خاک و آلوده گی بصری محیط زیست مواجه است. الودگی گرد و غبار دشت ها وضع بد شهر های کلان نماد از آلوده گی بصری محیط زیست است. جنگلات نواحی از عدم بی نظارتی مسوولین در خطری قطع بی رحمانه قرار دارد و اگر کدام اقدامی جدی در این مورد از طرف دولت و سازمان های حفاظت محیط زیست صورت نگیرد امکان دار در آینده نزدیک ساحات باقی مانده جنگل از بین برود. هستی جنگلات و پوشش گیاهی در تغییر آب هوا منطقه یعنی در سرد نمودن ارتفاعات در ماندگاری و حفظ یخچالها طبیعی که منابع جریان چشمه سارها و جهیل ها، تالاب ها ، رود ها ضرور است.

بهربرداری نامناسب غیر مستقیم چارواداران با جراندن چرای بی رویه ی حیوانات در چراگاه باعث تخریب عمده ی چراگاه ها ، محو و نابودی درختان کوهی ، بوته ها و گیاهان چراگاه ی بعضی نواحی افغانستان شده است. منظور از چرای بی رویه یعنی چرای بی موقع و زدو هنگام یا چرای بیبیش از اندازه و چرای طولان مدت یعنی خروج دیر هنگام از محل یک چراگاه است و این پروسه هنوز هم در چرای عنعنوی ادامه دارد. ادامه ی این روند بعضی نواحی کشور ما را با مشکلات بسیار مانند برف کوچ ، سیل های مخرب ، کم آبی ، طوفان شن های روان ، آلودگی بصری محیط زیست ، خشکسالی های پی در پی روبه رو برو کرده است که ما هم شاهد آن در نواحی ، بدخشان ، تخار ، سرپل ، سمنگان ، غور و پنجشیر و غیره هستیم. سیلاب های پی در پی و متواتر در نواحی کابل ، پروان ، گاپیسا ، بدخشان که ساکنان محل در مورد این سیلاب می گویند که این سیلاب ها بی سابقه بود از مدت های طولانی در یاد ندارند.

در طی این 35 سال گذشت که امنیت افغانستان پا برجا نبوده سرمایه های ملی و میراث فرهنگی کشور ما با همکاری افراد بلند پایه دولت حیوانات وحشی و پرندگان شکار بی رحمانه و چپاول می شونده و به کشور های بی گانه برده اند و تاکنون موافقت دولت برای خارجی ها که شکار حیوانات می روند ادامه دارد. در حقیقت پرندگان ، حیوانات وحشی در مجموع میراث طبیعی یک کشور ما می باشند و از محیط زیست سالم کشور ما نمایندگی می کند و نباید به شکل بی رحمانه توسط عرب ها و سایر کشور ها از بین برود بلکه تمام ارگان های دولت بخصوص اداره حفاظت محیط زیست باید برای حفاظت از پرندگان و حیوانات وحشی باید بطور جدی تلاش لازم را به کار گیرد نه اینکه برای نا بودی و انقراض آنها به عرب ها و دیگر خارجی ها همکاری کند. آهوی مارکوپول از بی نظیر ترین سرمایه های طبیعت کشور ما است و حفظ محیط زیست گونه های حیات وحشی که به نوعی به حفظ گیاهان منطقه کمک می کند.

ساحات فضای سبز هموار جهیل بند امیر توسط اشخاص غاصب به طور غیر قانونی و آگاه هانه قطع در ختان اطراف جهیل ها توسط این غاصبان قطع و به کلی تخریب گردیده است و ساحات فضای سبز آن تبدیل به زمین کشت زار و هم بعضی دامنه های سبز آن به مناطق رهاشی و قشلاق تبدیل گردیده است. جهیل های بند امیر میلیون سال پیش به اثر واقعه ای شگفت انگیز طبیعی درمقابل جریان آب سد گردیده است. جهیل های بند امیر یکی از جاذبه های طبیعی در افغانستان هستند و جاذبه های آن از جمله مرآت طبیعی جهان قرار دارد , آب لاجوردی آن در هیچ کجای دنیا نیست.

ساحات ملکیت کول حشمت خان از طرف مردم غصب و خانه های کلی خود سر آباد شده است و منابع نباتی کول حشمت خان به اثر چرای خود سرانه تخریب شده است. کول حشمت خان که در جنوب شهر کابل واقع است ساحه این کول از نگاه ای اکوتوریسم گردش طبیعت مناسب ترین محل است. وظیفه اداره ملی محیط زیست در حفاظت و نگهداشت این کول چه توسط قانون و چه از نگاه وظیفه انسانی تو چه نما یند.

با طرح جامع حفاظت گردشگری به یکی از زیبا ترین مناطق طبیعت گردی کشور ما احیاء و باز سازی نمود و محیطی آن آرام و دل انگیز را برای قصه کنندگان جمعت کابل پدیدار کرد.

آشغال کوه دامنه شهر کابل از سبب افزایش روز افزون جمعیت کابل و اعمار خانه های گلی خود سر و با ساخت کناراب ها یا بیت الخلا های کم عمق و بدون مجاری ورودی درکنج حویلی ها و از نبود لوله وصل آن به خط سیستم شبکه انتقال ، تن تن مواد غائط با ده ها لیتر ادرار در داخل بیت الخلا های میلیون حویلی در بیرون جریان پیدا می کند و در جویچه کوچه ها در مجاری آب، انبار شده است با عث تعفن و بوی بد آن در محیط فضا سبب افزایش بیماری های تنفسی و قلبی در بین اهالی شهر کابل شده است.

فاجه زیست محیطی تالاب های هامون هلمند بعد از ایجاد چهار مخزن غیر قانونی در داخل خاک خود ایران به انحراف بیشتر آب از ذخیر طبیعی آن و استفاده بی رویه آب هامون هلمند در آبیاری مزارع کشت گندم ، برنج و باد مجان (کوجه فرهنگی) از مهمترین عوامل کاهش آب تالاب هامون هلمند محسوب می شوند و بعضی آن منجر به خشک شدن گردید است. هامون هلمند اثرات مثبت طبیعی خود را از دست داده است و اولین تهدید آن به منابع آبی یخچالهای دائمی هندوکش مرکزی کوه بابا با عث ذوب سریع آنها شده است که این یخچالها منبع بزرگ آبی افغانستان به حساب می آید. ذوب سریع یخچالها طبیعی در

فصل گرما و باعث تشدید طغیان دریا های هلمند ، خاشرود ، هاروت بطور موقت و آمدن سیلاب ها می شود و پیامد آن فرسایش خاک و خشک شدن چشمه سار ها و کمی آبی ، خشک سالی شده است . خشک سالی به کشاورزی و پوشش گیاهی کوهستان ما به شدت آسیب می رساند و در نتیجه آن انسانها و حیوانات در مرز گرسنگی و مرگ قرار می گیرد. خشکسالی یکی از بلایای طبیعی می باشد که خسارات زیادی به زندگی انسان و اکوسیستم های طبیعی وارد می آورد و بعنوان یک نا خوشایند اقلیم ، یکی از خراب کننده ترین پدیده های آب و هوای محسوب می گردد.

یگانه راه حل جلوگیری خشکسالی ساخت بند های آبی در بالای دریا ها است که اثرات مثبت طبیعی آن روزانه یک مقدار زیاد حرارت هوا را جذب کرده و در اثنای شب آن را دوباره آزاد می کند و باعث باروری کوه ها از پوشش گیاهی اطراف بند ها می شود و هم و در نتیجه جلوگیری سیلاب ها موسمی منطقه خواهد شد. راه های پیش گیری مقابله به تغییر اقلیم افغانستان بر بوجود آوردن اماکن مرطوب که عملی شود موارد ها ذیل را در بر می گیرد:

1- توسعه جنگلات ، حفاظت و نگهداری از پوشش گیاهی دره های با عث مانده گاری یخچالهای طبیعی حوض های یخبندان منطقه می شود. حفظ یخچال های طبیعی افغانستان حایز اهمیت حیاتی ملیونها انسانی که در مسیر دریا های مذکور مشغول کشاورزی هستند و با بسط به این منابع بزرگ طبیعی است. این منابع آبی وافر کشور ما یکی از موثرترین گزینه است که می توان در سر زمین حاصلخیز خود برای بهبود وضعیت محیط زیست کشور ما مورد استفاده قرار گیرد.

2- آموزش حرفه های مسلکی در ساحه جنگلداری و پرورش قوریه درختان مثمر و غیر مثمر که پرورش قوریه در انگشاف وسعت ساحه باغداری کمک شایان می کند. هدف از کاشت قوریه برای رشد و انکشاف سرسبزی در جهت بهبود محیط زیست می باشد. کاشت از محصول قوریه نهال های بومی مانند درخت پسته و بادام کوهی می تواند سال های سال هم خاطر خوشی برای شما و هم کمکی به محیط زیستان باشد.

3- بهبود زراعت و وسعت بخشیدن اراضی زمین های زراعتی که باعث احیای اماکن مرطوب می شود.

4- بهبود مدیریت آب رسانی و رساندن آب به دست رس زمیندارن و باغدارن که در مصرف آب صرفه جویی کند ، اصراف آب می تواند به ضرر زمین تمام شود.

5- ایجاد پروژه های تحفظی خاک و تنظیم آب در تبه های خاک، باعث احیای مجدد منابع طبیعی و افزایش چشمه سار ها و علفچرها می شود.

6- کاشت درخت بادام کوهی را میتوان بدون شک با اندکی تلاش با کاشت دانه قوریه پرورش و خوابانیدن شاخه تکثر کرد و ساحه جنگلی را به راه انداخت که می توان دامنه کوه های را مناطق گرم خشک افغانستان را با پرورش این درخت زیبا پوشش داد. و به این شیوه با نهال شانی منطقه را جلو گیر از فرسایش و ایجاد روان آبها و خطر سیلاب ها کرد. درخت بادام در اقلیم نیمه خشک سنگ ریز می روید و در برابر گرما درجه حرارات و کم آبی محیط مقاوم و سازگار به خشکی می باشد.

7- ایجاد انجمن های حمایت از محیط زیست در محل ها ضروری است . آنها با کمک اداره محیط زیست با تلاش بی وقفه خود سعی در نجات زمین آسیب رسانی کند. کارشناسان حمایت از محیط زیست انگیزه خود را برای نجات این محیط زیست بیشتر کنند.

این برنامه ها ی از طریق برنامه حمایت محیط زیست سازمان ملل متحد در همکار سازمانهای غیر دولتی راه های پیش گیری مقابله به تغیر اقلیم امکان پذیر است. نقش اماکن مرطوب در تغیر آب هوا محل و منطقه تاثیر خوب دارد از شدت سرمای زمستان می کاهد و گرمای تابستان را تقلیل می دهد, هوای محل و منطقه خود را صاف و خوشگوار می سازد. جنگل محل و منطقه خود را سرسبز می سازد, هوای محیط منطقه خود را تصفیه می کند و از تخریب خاک منطقه خود توسط باد های تند و باران های رگ بار جلوگیری می نماید. جنگل داری اهمیت سرشار محیط زیستی و اقتصادی نیز می باشد که بر علاوه میوه های خورارکی آن از چوب آن نیز برای تعمیرات و سوخت گرم کردن خانه های بی ضرر به محیط زیست استفاده می نمایند. شرایط محیطی چون آب و هوا , باد و فرسایش خاک بوسیله فرسایش بادی در تخریب جنگل اثرات خود را بجا می گزارد. تغیر اقلیمی واقعیتهای انکار ناپذیر است که انسان عامل آن است. حل شدن پرانیم محیط زیست آرزوی همه است ولی نباید انتظارات معجزه گونه داشت. مسولین محیط زیست وظیفه سهل کردن امور دارند.

مدارک مقاله

استفاده از اتلس افغانستان

استفاده از انترنیت بی بی سی